

De boerenzwaluw

In het volksgeloof geldt de zwaluw als geluksbrenger. Het spreekwoord zegt het al: Eén zwaluw maakt nog geen zomer. Jammer! Ik kijk nu al weer uit naar de vroege terugkeer van deze bijzondere trekvogel. Als boerenzwaluwen (*Hirundo rustica*) begin april druppelsgewijs terugkomen uit hun tropische overwinteringsgebieden, het verre Centraal- en West-Afrika, dan ben ik helemaal in mijn hum.

Als deze Wessaner op uw deurmat ploft is het eind maart en veelal nog hartstikke koud. Het aanbod van vliegjes en muggen is dan nog minimaal. Een enkele zwaluw zie je al eerder op de boerenerven, zoals bij de boerderij van Staatsbosbeheer in de Middel (zie foto). Pas vanaf half april tot in mei arriveren de boerenzwaluwen en staat de zomer voor de deur. Ze brengen in het broedseizoen twee, soms drie broedsels groot, alvorens weer naar de overwinte-

ringsgebieden te trekken (zie kaartje). Boerenzwaluwen die de barre tocht van 9000 kilometer heen en weer terug hebben overleefd, keren op dezelfde broedplaats terug. De boerenzwaluw heeft als meest opvallend kenmerk de lange, diep gevorkte staart. Hij of zij is gemakkelijk te herkennen aan het diep donkere verenpak met metaalblauwe gloed. Ook zijn roodbruine keel en voorhoofd en roomwitte buik zijn kenmerkend.

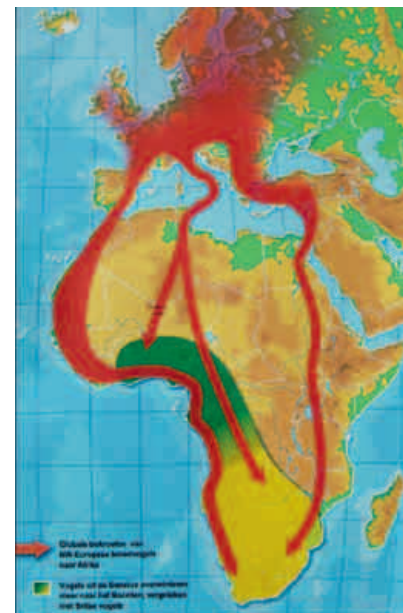
Boerenzwaluw in de Middel bij boerderij Staatsbosbeheer.

Luchtacrobaat

Een groot deel van zijn leven brengt de boerenzwaluw in de lucht door. Het zijn luchtacrobaten, scherpe bochten kunnen ze maken. Ze scheren laag, obstakels mijndend over de velden, met een bek vol insecten voor de volgende generatie. Het zijn formidabele insectenbestrijders. Eén zwaluw eet wel 50.000 vliegen, muggen en andere insecten per week. Milieuvriendelijkere insectenbestrijding bestaat niet.

Al duizenden jaren leeft de boerenzwaluw in de nabijheid van de mens. Mens en zwaluw hebben een innige band met elkaar. Toen de mensen nog in grotten woonden, deden de boerenzwaluwen dat ook al. Als alternatief nestelen ze nu binnen gebouwen, het liefst als er dieren worden gehouden. Vroeger waren dat stallen en schuren van boerderijen. Nu vaker beschutte, schemerdonkere plekjes in garages, carports en schuurtjes. Ze willen maar al te graag een nestje bouwen bij ons, op voorwaarde dat ze altijd vrij in en uit kunnen vliegen! Ze zijn dus afhankelijk van de gastvrijheid van ons.

Met kolonisaties en migraties van Europeanen in Noord-Amerika heeft de boerenzwaluw zijn leefgebied enorm kunnen uitbreiden naar het westen. Volgens Amerikaanse overleveringen maakten boerenzwaluwen aan het begin van de 19e eeuw bijvoorbeeld hun nesten in de tipi's van rondtrekkende indianen en elke keer dat die opbraken, trokken de boerenzwaluwen mee. Ook in Europa en Azië zorgde een groeiende bevolking voor een toename van boerenzwaluwen, daar er steeds meer nestgele-

Trekroute van boerenzwaluw. Met dank aan Vogelbescherming Nederland.

genheden voorhanden kwamen.

Bedreigingen

Sinds de jaren '60 is de zwaluwenstand, ook in de ons omringende landen, enorm teruggelopen. Dit komt hoofdzakelijk door drastische veranderingen in de agrarische sector en deze negatieve ontwikkelingen zetten zich helaas nog steeds door. Afdwongen hygiënische maatregelen zorgen ervoor dat de boerenzwaluw steeds vaker boerderijdeuren en –ramen hermetisch gesloten vindt. Door het vaak overmatig gebruik van chemische insecticiden en het verdwijnen van bloemrijke weilanden zijn er steeds minder insecten. Bouwmateriaal voor het nest is steeds minder voorhanden door het verdwijnen van modderpoeltjes en –slootjes rond het erf. U helpt de boerenzwaluw toch wel?